

HLAVA II

VZNIK, POZASTAVENÍ A ZÁNİK OPRAVNĚNÍ VYKONÁVAT ZNALECKOU ČINNOST

§ 11 Vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost

(1) Oprávnění vykonávat znaleckou činnost vzniká zápisem do seznamu znalců.

(2) Žádost o zápis do seznamu znalců podává žadatel na předepsaném formuláři. V žádosti žadatel uvede obor a odvětví a podle vlastního uvážení i specializaci, ve které chce vykonávat znaleckou činnost.

(3) Ministerstvo zapíše žadatele do seznamu znalců, splnil-li žadatel podmínky pro výkon znalecké činnosti, a to do 15 dnů ode dne jejich splnění nebo ode dne složení slibu, je-li žadatelem fyzická osoba. Rozhodnutí o zápisu do seznamu znalců se písemně nevyhotovuje. Rozhodnutí nabývá právní moci zápisem znalce do seznamu znalců.

(4) Ministerstvo vydá znalci průkaz znalce (dále jen „průkaz“) a potvrzení opravňující jej k objednávce a převzetí znalecké pečeti. Postup při vydávání průkazu, jednotný vzor průkazu a jeho náležitosti a jednotnou úpravu znalecké pečeti a barvu znalecké pečeti stanoví ministerstvo vyhláškou.

(5) Znalec je povinen oznámit ministerstvu změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou výkonu znalecké činnosti znalce, neprodleně, nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy tato změna nastala.

(6) Náležitosti formuláře žádosti o zápis do seznamu znalců stanoví ministerstvo vyhláškou a formulář zároveň uveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup.

I. Obecně

1. Komentované ustanovení procesně navazuje zejména na § 5 až 10 vymezující hmotněprávní podmínky (požadavky) pro výkon znalecké činnosti.

II. Vznik oprávnění

2. Zákon explicitně váže vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost na okamžik zápisu žadatele (znalce) do seznamu znalců. K tomu dochází právní

mocí rozhodnutí ministerstva o zápisu žadatele do seznamu znalců (odst. 3) vydaného v rámci správního řízení o žádosti o zápis do tohoto seznamu.

3. Až na výjimečné odchylky vyplývající ze znaleckého zákona se řízení o žádosti o zápis do seznamu znalců provádí podle druhé a třetí části správního řádu. Zápisem do seznamu znalců se z žadatele stává znalec (viz též zákonem reflektované terminologické rozlišení).

4. Zápis do seznamu znalců je konstitutivním důsledkem (účinkem) rozhodnutí o zápisu působící *ex nunc* (od okamžiku vydání) do budoucna. Pokud by žadatel (resp. kdokoliv) vykonával – byť částečně – znaleckou činnost ještě před tímto zápisem (např. ještě během řízení o zápisu, před složením slibu ministru spravedlnosti atp.), naplňoval by tím znaky skutkové podstaty přestupku podle § 41 odst. 1 písm. b).

5. Znalcem podle znaleckého zákona je kromě toho, kdo byl zapsán do seznamu znalců podle komentovaného ustanovení, i ten, kdo získal oprávnění k výkonu znalecké činnosti podle předchozího znaleckého zákona (viz § 46 odst. 1 a komentář k němu).

III. Žádost o zápis do seznamu znalců

6. Řízení o žádosti o zápis do seznamu znalců je řízením o žádosti ve smyslu § 44 a násl. spr. řádu. Příslušným správním orgánem k jeho vedení je ministerstvo (viz též § 3 znaleckého zákona), jemuž se žádost o zápis do seznamu znalců podává.

7. Žadatelem může být fyzická i právnická osoba, tj. potenciální znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav (k tomu blíže srov. § 2 odst. 1). Zákon tedy opustil konstrukci předchozí úpravy, kdy návrhy na jmenování znalců mohly podávat „orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti nebo nadace, jestliže to vyplývá z předmětu jejich činnosti“ (§ 5 odst. 2 znaleckého zákona 1967). Pokud by žádost podal někdo, kdo podle znaleckého zákona není oprávněn vykonávat znaleckou činnost, ministerstvo by řízení o žádosti zastavilo pro jeho zjevnou právní nepřípustnost [§ 66 odst. 1 písm. b) spr. řádu].

8. Řízení je ovládáno dispoziční zásadou, což se projevuje nejen v právu žadatele obsah žádosti měnit i během řízení (zejména pak zužovat dle § 45 odst. 4 spr. řádu nebo rozšiřovat dle § 41 odst. 8 spr. řádu), ale též v tom, že žadatel musí být schopen prokázat vše, co v žádosti tvrdí (§ 52 spr. řádu), tj. zejména splnění podmínek požadovaných zákonem pro výkon znalecké činnosti (§ 5 až 10).

9. Žádost je podáním ve smyslu § 37 spr. řádu, které má podobu předepsaného formuláře. Jeho formální i obsahové atributy jsou stanoveny v § 2, příp. též v § 3 vyhl. o výkonu znal. činnosti, jde-li o žádost znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu. Zatímco prováděcí vyhláška předepisuje řadu náležitostí žádosti, zákon v komentovaném ustanovení výslovně uvádí pouze povinnost uvedení oboru a odpovědi, ve kterém chce žadatel vykonávat znaleckou činnost, případnou specializaci pak „*podle vlastního uvážení*“, resp. „*pokud byla zvolena*“ [§ 2 písm. e) vyhl. o výkonu znal. činnosti].

10. K žádosti je žadatel povinen připojit doklady prokazující splnění podmínek pro výkon znalecké činnosti (§ 4 vyhl. o výkonu znal. činnosti), předpisy však již podrobněji nestanoví, které doklady konkrétně by to měly být. S prokázáním splnění některých podmínek by v praxi problém být neměl (bezúhonnost, plná svéprávnost, kontaktní adresa na území ČR atp.), způsob prokázání některých jiných požadavků však zákonem (tímto ani jiným) jednoznačně určen není (odborná způsobilost, existence odpovídajícího materiálně-technického zázemí a přístrojové vybavení atd.). Bude tedy především na žadateli, aby – zejména právě ve světle dispoziční zásady a z ní vycházející zásady projednací – předložil správním orgánům dostatek takových podkladů (a to nejen listinných), aby na jejich základě mohl zjistit stav věci bez důvodných pochybností (§ 3 spr. řádu) a žádosti vyhovět.

11. Řízení je zahájeno dnem, kdy ministerstvo žádost obdrží (§ 44 odst. 1 spr. řádu). V případě nedostatku žádosti vyzve ministerstvo žadatele k jejímu doplnění (§ 45 odst. 2 spr. řádu), přičemž za tímto účelem může řízení i přerušit (zejména proto, aby přerušilo běh lhůty pro vydání rozhodnutí). Pokud by ze žádosti např. vůbec nebylo patrné, kdo ji podal, mohlo by ministerstvo věc odložit, aniž by řízení bylo zahájeno [§ 43 odst. 1 písm. a) spr. řádu].

IV. Zápis do seznamu znalců

12. Prokáže-li žadatel v řízení o žádosti o zápis do seznamu znalců splnění podmínek pro výkon znalecké činnosti, ministerstvo jej zapíše do seznamu znalců. Jde o zákonnou povinnost, na jejíž splnění má žadatel právní nárok („*ministerstvo zapíše žadatele*“), není to tedy otázka diskreční pravomoci ministerstva, které by mohlo zvážit, zda tak učiní, či nikoliv.

13. Zda podmínky pro zápis do seznamu byly, nebo nebyly splněny, je předmětem posouzení ministerstva. To vychází především ze žádosti a v ní uvedených informací, stejně jako z dokumentů předložených žadatelem, příp. dalších podkladů, které si ministerstvo samo obstará. Ministerstvo může rozhodnout

až tehdy, nemá-li o věci důvodné pochybnosti v rozsahu, který je nezbytný pro soulad takového rozhodnutí s principem legality, požadavkem užití jeho pravomoci pouze k účelu, k němuž mu byla zákonem svěřena, zásadou ochrany práv nabytých v dobré víře a požadavkem souladu rozhodnutí s veřejným zájmem se současným zamezením nedůvodných rozdílu při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů (§ 2 a § 3 spr. řádu).

14. Pokud by ministerstvo naopak kdykoliv v řízení zjistilo skutečnost, která by znemožňovala žádosti vyhovět, další dokazování neprovádí a žádost zamítne (§ 51 odst. 3 spr. řádu).

15. Rozhodnutí o zápisu do seznamu znalců se písemně nevyhotovuje, neboť jím správní orgán rozhoduje o přiznání práva, jehož existence se osvědčuje zákonem stanoveným dokladem (§ 151 odst. 1 spr. řádu). Správní orgán tak o rozhodnutí provede pouze záznam do spisu obsahující zákonem předepsané údaje – výrokovou část, odůvodnění, datum vydání, číslo jednací, datum vyhotovení, otisk úředního razítka, jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby (§ 67 odst. 2 spr. řádu). Absence písemného vyhotovení rozhodnutí má vliv také na to, že se nedoručuje, resp. vyhláší se oznámením výrokové části rozhodnutí, podstatné části jeho odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Namísto odůvodnění se v záznamu uvede toliko seznam podkladů rozhodnutí (§ 151 odst. 2 spr. řádu).

16. Dalším „vnějším projevem“ kladného rozhodnutí je pak zápis žadatele do seznamu znalců, k čemuž by mělo dojít nejpozději do 15 (dříve 10 pracovních) dnů ode dne, kdy ministerstvo zjistí splnění podmínek pro zápis (v případě znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů), resp. ode dne složení slibu (fyzické osoby znalce) do rukou ministra spravedlnosti [§ 5 odst. 1 písm. h) a odst. 2].

17. Lhůta 15 dnů je – navzdory nepříliš šťastné dikci zákona – ve skutečnosti lhůtou nikoliv pro zápis do seznamu znalců, ale pro vydání rozhodnutí o tomto zápisu. Bez rozhodnutí, které předchází zápisu, by ministerstvo takový zápis vůbec nemohlo provést. Zatímco v případě znalců je počátek běhu této lhůty určitelný poměrně snadno (ministerstvo přesně ví, kdy znalec složil slib do rukou ministra spravedlnosti), neboť jde o objektivně zřejmou okolnost, v případě znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů začíná tato lhůta běžet dnem ministerského „zjištění splnění podmínek“ pro zápis do seznamu. Navzdory tomu, že se do značné míry jedná o subjektivní okolnost na straně správního orgánu, je třeba dovodit, že toto „zjištění splnění podmínek“ by zároveň mělo být objektivně ověřitelné a zpětně určitelné (např. z obsahu správního spisu, podle data doložení požadovaných dokumentů či jiných podkladů na straně žadatele atp.).

Patrně nebude přijatelný výklad, podle něhož by okamžik „zjištění“ závisel toliko na subjektivním nazírání příslušné oprávněné úřední osoby a na tom, kdy a jak se k předloženým podkladům dostala, kdy se s nimi patřičně seznámila, kdy je „uznala“ za relevantní atp. Takto vágně určený počátek běhu zákonné lhůty by jen těžko splňoval obecný požadavek právní jistoty na straně žadatele coby účastníka řízení a povinnost správního orgánu jednat bez zbytečných průtahů (§ 6 odst. 1 spr. řádu), resp. vydat rozhodnutí bez zbytečného odkladu (§ 71 odst. 1 spr. řádu).

18. Zápisem žadatele do seznamu znalců nabývá rozhodnutí o zápisu právní moci. Tím se stává závazné a vyvolávající zamýšlené právní účinky (viz také § 73 odst. 2 spr. řádu), tedy ze žadatele se stává znalec. Proti pravomocnému rozhodnutí nejsou přípustné žádné řádné opravné prostředky, v tomto případě zejména rozklad (§ 152 spr. řádu), rozhodnutí však může být předmětem přezkumného řízení coby dozorčího nápravného prostředku (§ 94 a násl. spr. řádu) prováděného z moci úřední, příp. též obnovy řízení (§ 100 a násl. spr. řádu). Pokud by v důsledku těchto (či obdobných) procesních nástrojů došlo ke zrušení rozhodnutí o zápisu, pozbyl by průkaz znalce (viz odst. 4) svou platnost (§ 151 odst. 4 spr. řádu).

19. Pokud by naopak správní orgán rozhodoval o „záporném“ výsledku svého rozhodnutí (typicky o zamítnutí žádosti, o zastavení řízení atp.), musel by tak učinit – v závislosti na okolnostech – formou „klasického“ rozhodnutí, resp. usnesení (dle pravidel stanovených ve správním řádu). Takové rozhodnutí se totiž již neosvědčuje zákonem stanoveným dokladem, resp. žádné právo, které by se takto osvědčovalo, v tomto případě není přiznáváno.

20. V předmětném řízení jde o rozhodování o veřejných subjektivních právech, za splnění zákonných podmínek se tak ten, kdo by tvrdil zkrácení na těchto právech, může domáhat jejich ochrany před správními soudy (§ 2 s. ř. s.).

V. Vydání průkazu znalce

21. Po zápisu do seznamu znalců vydá ministerstvo znalci průkaz znalce a potvrzení opravňující jej k objednávce a převzetí znalecké pečeti. Průkaz znalce naplňuje povahu dokladu o rozhodnutí dle § 151 spr. řádu, neboť jde o zákonem stanovený doklad, jímž znalec osvědčuje existenci práva, které mu bylo přiznáno (v tomto případě práva vykonávat znaleckou činnost). Na rozdíl od obecné úpravy správního řádu však vydání, resp. převzetí průkazu znalce nemá právotvorné účinky (osoba se nestává znalcem až tímto převzetím), neboť své právní moci nabývá rozhodnutí ministerstva již zápisem do seznamu znalců, který předání průkazu pochopitelně předchází.

22. Zákon výslovně stanoví, že podrobnosti postupu při vydávání průkazu, jeho jednotný vzor a náležitosti, stejně jako jednotnou úpravu znalecké pečeti a její barvu stanoví ministerstvo vyhláškou. Tato pravidla obsahuje § 36 a násl. vyhl. o výkonu znal. činnosti, resp. její Příloha č. 1.

23. Vykonává-li znaleckou činnost znalec, který byl oprávněn vykonávat znaleckou činnost podle předchozího znaleckého zákona, je znalcem i podle současného znaleckého zákona (§ 46), a může se tak prokazovat původním znaleckým průkazem a znaleckou pečeti.

VI. Změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou výkonu znalecké činnosti znalce

24. Pátý odstavec zakládá oznamovací povinnost znalce o změnách skutečností, které jsou podmínkou výkonu znalecké činnosti. Do určité míry se dubluje s téměř totožnou povinností zakotvenou v § 24 (viz komentář k tomuto ustanovení), dle systematického výkladu (*arg. a rubrica*) by nicméně bylo možné dojít k závěru, že komentované ustanovení dopadá především na podmínky pro výkon znalecké činnosti (§ 5 až 10), zatímco § 24 se týká obecně jakýchkoliv skutečností, které by mohly vést k pozastavení nebo zániku znaleckého oprávnění, viz § 13 a § 14.

25. Oznámení je znalec povinen učinit neprodleně, nejpozději do 15 (dřívě 10 pracovních) dnů ode dne, kdy tato změna ve skutečnostech, které jsou podmínkou výkonu znalecké činnosti, nastala.

26. Dvojí lhůta („neprodleně“ a „nejpozději do 15 dnů“) byla do zákona zavedena novelou provedenou zákonem č. 285/2025 Sb. s účinností od 1. 1. 2026 a fakticky nepřinesla žádnou změnu. I původní úprava pracující jen s jednou lhůtou „nejpozději do 10 pracovních dnů“ v sobě implicitně obsahovala požadavek co nejvčasnější notifikace („nejpozději do...“) a prodloužení konečné lhůty na 15 (kalendářních) dnů je i v kombinaci s imperativem „neprodleného“ oznámení vůči znalcům vlastně ještě benevolentnější, než byla původní úprava.

27. Z legislativně technického hlediska se lze pozastavit nad tím, že zákonodárce poněkud atypicky použil pojem „neprodleně“ namísto pojmu „bezodkladně“, resp. „bez zbytečného odkladu“. Pojem „neprodleně“ se totiž patrně častěji užívá samostatně, zatímco pojem „bezodkladně“ naopak bývá kombinován s další (mezní) lhůtou, jako je tomu v tomto případě. Na výklad tohoto ustanovení to však nemá vliv.

28. Lhůtu je co do její povahy, resp. jejích projevů zřejmě nutno chápat jako lhůtu procesněprávní, k jejímuž splnění stačí, aby nejpozději 15. den byla

informace o dané změně ministerstvu právně relevantně adresována, tj. buď podána na jeho podatelnu, anebo přinejmenším předána k poštovní přepravě prostřednictvím držitele poštovní licence.

29. Na rozdíl od oznamovací povinnosti zakotvené v § 24 však nesplnění povinnosti uložené komentovaným odstavcem nepředstavuje naplnění znaků skutkové podstaty přestupku [viz § 39 odst. 1 písm. k)]. Znaky přestupku by však již samozřejmě naplňovalo to, pokud by osoba vykonávala znaleckou činnost navzdory tomu, že nastaly takové změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou pro výkon znalecké činnosti, že by daná osoba tyto podmínky přestala splňovat (viz též § 41 a komentář k němu).

VII. Zmocňovací ustanovení

30. Odstavec 6 je zmocňovacím ustanovením k vydání prováděcího předpisu, jímž zákonodárce naplňuje ústavní premisu vyjádřenou čl. 79 odst. 3 Ústavy.

31. Náležitosti formuláře žádosti o zápis do seznamu znalců jsou obsaženy v § 2 a § 3 vyhl. o výkonu znal. činnosti. Formulář je k dispozici též na webu Ministerstva spravedlnosti <https://znalci.justice.cz/znalec-formulare-zadosti/>.

§ 12 Zvláštní ustanovení o vzniku oprávnění vykonávat znaleckou činnost

(1) Ministerstvo запиše do seznamu znalců fyzickou osobu jako znalce a ústav nebo obchodní korporaci jako znaleckou kancelář nebo toho, kdo je uveden v § 7 odst. 1 písm. a) jako znalecký ústav, aniž by splnili podmínky pro zápis do seznamu znalců podle příslušných ustanovení tohoto zákona, pokud

- a) získali v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném smluvním státě Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederaci oprávnění obdobné znaleckému oprávnění podle tohoto zákona a
- b) ministerstvo po složení rozdílové zkoušky uzná jejich kvalifikaci podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.

(2) Rozdílovou zkouškou se ověřují znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává, a náležitostí znaleckého úkonu. Na rozdílovou zkoušku se použijí

ustanovení § 10 obdobně. Způsob vykonání rozdílové zkoušky, její formu, obsah a průběh stanoví ministerstvo vyhláškou.

(3) Fyzická osoba uvedená v odstavci 1 musí před zapsáním do seznamu znalců složit slib podle § 5 odst. 2 do rukou ministra spravedlnosti.

I. Obecně

1. Komentované ustanovení je zvláštní úpravou vzniku oprávnění k výkonu znalecké činnosti ve vztahu k § 5 až 10. Konkrétně se týká těch, kdo získali oprávnění obdobné znaleckému oprávnění podle znaleckého zákona v některé z vybraných evropských zemí a složí rozdílovou zkoušku.

II. Zvláštní úprava vzniku oprávnění

2. První odstavec zakládá právo fyzické osoby (jako znalce) či právnické osoby (jako znalecké kanceláře či znaleckého ústavu) či toho, kdo může být znaleckým ústavem podle § 7 odst. 1 písm. a), na zápis do seznamu znalců, a to bez splnění podmínek uvedených v § 5 až 10. Jediné dvě podmínky, které musí dotyčný splnit a prokázat, je předchozí získ oprávnění obdobného znaleckému oprávnění podle znaleckého zákona v některé členské zemi Evropské unie či smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru (tj. země EU + Island, Norsko a Lichtenštejnsko) nebo Švýcarské konfederaci a složení rozdílové zkoušky.

3. Toto ustanovení se vztahuje jak na cizí státní příslušníky, resp. státní příslušníky výše uvedených zemí, tak na případné státní příslušníky České republiky (a analogicky obchodní korporace dle jejich sídla), kteří získali – a to v zásadě z jakéhokoli důvodu – v některé z výše uvedených zemí oprávnění obdobné znaleckému oprávnění podle tohoto zákona.

4. Patrně největší výkladový problém může vzniknout u § 7 odst. 1 písm. a) ve vztahu ke zde uvedené veřejné výzkumné instituci, státnímu podniku, ústavu, organizační složce státu, vnitřní organizační jednotce této složky a osobě veřejného práva. Mnohé z těchto pojmů jsou totiž termíny označující specifické instituce podle českého právního řádu, a bude tak otázkou, nakolik je možné toto ustanovení analogicky vztáhnout i na obdobné instituce upravené v jiných právních řádech (organizační složky jiných států, zahraniční státní podniky atp.). Patrně nelze *en bloc* vyloučit, aby se tak v jednotlivých případech dělo, tj. aby do seznamu znalců byly na základě komentovaného ustanovení zapsány i zahraniční instituce obdobné některé instituci z tohoto výčtu, bude však